

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
EVGENI TANCHEV IŠVADA,
pateikta 2020 m. gegužės 14 d.¹

Byla C-663/18

**B. S.,
C. A.
dalyvaujant
Ministère public,
Conseil national de l'Ordre des pharmaciens**

(*Cour d'appel d'Aix-en-Provence* (Prancūzija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Laisvas prekių judėjimas – Bendras rinkų organizavimas kanapių sektoriuje – Nacionalinės teisės aktai, kuriais iš vienos valstybės narės į kitą leidžiama importuoti tik kanapių pluoštą ir sėklas“

1. Pagrindinė byla susijusi su elektroninių cigarečių, kurių skystyje yra kanabidiolio (KBD), pardavimu Prancūzijoje. Kanabidiolis yra iš kanapės augalo išgaunama molekulė, bet, skirtingai nuo tetrahidrokanabinolio (THK), kuris taip pat išgaunamas iš kanapės, bent kiek dabar yra žinoma pagal mokslinius duomenis, neturi psichotropinio poveikio. B. S. ir C. A. yra šiomis elektroninėmis cigaretėmis, vadinamomis *Kanavape*, prekiaujančios bendrovės vadovai, dėl kurių *Tribunal correctionnel de Marseille* (Marselio baudžiamųjų bylų teismas, Prancūzija) priėmė nuosprendį baudžiamojoje byloje, motyvuojamą tuo, kad šių elektroninių cigarečių kapsulėse esantis KBD aliejus buvo išgaunamas iš viso kanapės augalo, įskaitant lapus ir žiedus. Iš tiesų pagal Prancūzijos teisės aktus auginti, importuoti, eksportuoti, naudoti pramonei ir parduoti leidžiama tik kanapių pluoštą ir sėklas.
2. Kadangi šioje byloje nagrinėjamu atveju *Kanavape* esantis KBD aliejus buvo importuojamas iš Čekijos, kur buvo auginamos kanapės ir išgaunamas KBD, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, t. y. *Cour d'appel d'Aix-en-Provence* (Provanso Ekso apeliacinis teismas, Prancūzija), klausia, ar Prancūzijos teisės aktai suderinami su SESV nuostatomis, susijusiomis su laisvu prekių judėjimu, taip pat su antrinės teisės aktais, priimtais bendros žemės ūkio politikos srityje, būtent Reglamentu (ES) Nr. 1307/2013² ir Reglamentu (ES) Nr. 1308/2013³.
3. Taigi šioje byloje Teisingumo Teismui suteikiama galimybė priimti sprendimą dėl nacionalinės teisės aktų, kuriais ribojamas iš kanapių gaunamos medžiagos, t. y. KBD aliejaus, kurio populiarumas, kaip teigia šalys, didėja, importas, suderinamumo su SESV nuostatomis ir visų pirma su SESV 36 straipsniu, pagal kurį valstybėms narėms dėl priešasčių, susijusių su žmonių sveikatos ir gyvybės apsauga, leidžiama taikyti importą draudžiančias arba ribojančias priemones.

1 Originalo kalba: prancūzų.

2 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas, kuriuo nustatomos pagal bendros žemės ūkio politikos paramos sistemas ūkininkams skiriamų tiesioginių išmokų taisyklės ir panaikinami Tarybos reglamentas (EB) Nr. 637/2008 ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 73/2009 (OL L 347, 2013, p. 608).

3 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas, kuriuo nustatomas bendras žemės ūkio produktų rinkų organizavimas ir panaikinami Tarybos reglamentai (EEB) Nr. 922/72, (EEB) Nr. 234/79, (EB) Nr. 1037/2001 ir (EB) Nr. 1234/2007 (OL L 347, 2013, p. 671).

I. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

1. SESV

4. SESV 38 straipsnyje numatyta:

„1. Sąjunga nustato ir įgyvendina bendrą žemės ūkio ir žuvininkystės politiką.

Vidaus rinka taip pat apima žemės ūkį, žuvininkystę ir žemės ūkio produktų prekybą. „Žemės ūkio produktai“ – tai žemdirbystės, gyvulininkystės bei žuvininkystės produktai ir tiesiogiai su jais susiję pirminio perdirbimo produktai. Nuorodos į bendrą žemės ūkio politiką arba žemės ūkį ir vartojamas terminas „žemės ūkis“ suprantami kaip apimantys ir žuvininkystę, pripažįstant šio sektoriaus specifinį pobūdį.

<...>

3. Produktai, kuriems taikomos 39–44 straipsnių nuostatos, yra išvardyti I priede.

<...>“

5. Sutarčių I priede „[SESV] 38 straipsnyje nurodytas sąrašas“ daroma nuoroda į „Bruselio nomenklatūros“⁴ 57.01 poziciją, kurioje nurodyta „sėjamosios kanapės (*Cannabis sativa*), žaliavinės arba apdorotos, bet nesuverptos; sėjamųjų kanapių pakulos ir atliekos (įskaitant verpalų atliekas ir išplaušintą žaliavą)“. Šiame priede taip pat daroma nuoroda į Bruselio nomenklatūros 12 skyrių „sėjamieji grūdai ir vaisiai; įvairūs grūdai, sėklos ir vaisiai; pramoniniai ir vaistiniai augalai; šiaudai ir pašaras“.

2. Reglamentas Nr. 1307/2013

6. Reglamento Nr. 1307/2013 32 straipsnio 6 dalyje nustatyta:

„Plotai, naudojami kanapėms auginti, laikomi reikalavimus atitinkančiais hektarais tik tuo atveju, jei auginamų veislių kanapėse tetrahidrokanabinolio kiekis sudaro ne daugiau kaip 0,2%.“

4 „Bruselio nomenklatūra“, į kurią daroma nuoroda Sutarčių I priede, nustatyta 1950 m. gruodžio 15 d. Briuselyje sudarytoje Tarptautinėje konvencijoje dėl prekių klasifikavimo muitų tarifuose nomenklatūros. Išsamumo sumetimais reikia patikslinti, kad Bruselio nomenklatūra skiriasi nuo nomenklatūros, nustatytos 1987 m. liepos 23 d. Tarybos reglamente (EEB) Nr. 2658/87 dėl tarifų ir statistinės nomenklatūros bei dėl Bendrojo muitų tarifo (OL L 256, 1987, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 2 sk., 2 t., p. 382), dar vadinamos „kombinuotąja nomenklatūra“, kuri pati pagrįsta 1983 m. birželio 14 d. Briuselyje sudaryta Tarptautine konvencija dėl suderintos prekių aprašymo ir kodifikavimo sistemos, kartu su 1986 m. birželio 24 d. jos pakeitimo protokolu Europos ekonominės bendrijos vardu patvirtinta 1987 m. balandžio 7 d. Tarybos sprendimu 87/369/EEB (OL L 198, p. 1). Taip pat reikėtų patikslinti, pirma, kad Bruselio nomenklatūros 57.01 pozicija atitinka kombinuotosios nomenklatūros 5302 poziciją, kurioje nurodyta „sėjamosios kanapės (*Cannabis sativa L.*), žaliavinės arba apdorotos, bet nesuverptos; sėjamųjų kanapių pakulos ir atliekos (įskaitant verpalų atliekas ir išplaušintą žaliavą)“, ir, antra, kad Bruselio nomenklatūros 12 skyrius atitinka, be kita ko, kombinuotosios nomenklatūros 1207 99 91 subpoziciją, kurioje nurodyta „kanapių sėklos, smulkintos arba nesmulkintos, išskyrus skirtas sėjai“. Šiuo klausimu žr. Bianchi, D., „La politique agricole commune (PAC). Précis de droit agricole européen“, Bruylant, 2ème édition, 2012 (378 išnaša), ir McMahon, J. A., „ES Agricultural Law“, Oxford University Press, Oksfordas, 2007 (1.06 punktas).

3. Reglamentas Nr. 1308/2013

7. Reglamento Nr. 1308/2013 189 straipsnyje nurodyta:

„1. Toliau nurodyti produktai gali būti importuojami į Sąjungą tik tuo atveju, jei laikomasi šių sąlygų:

a) žaliavinės sėjamosios kanapės, kurių KN kodas yra 5302 10 00, atitinka Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 32 straipsnio 6 dalyje ir 35 straipsnio 3 dalyje nustatytas sąlygas;

<...>

2. Šis straipsnis taikomas nedarant poveikio griežtesnėms nuostatomis, kurias valstybės narės yra priėmusios pagal SESV ir laikydamosi išipareigojimų pagal PPO susitarimą dėl žemės ūkio.“

B. Prancūzijos teisė

8. *Code de la santé publique* (Visuomenės sveikatos kodeksas) R. 5132-86 straipsnyje nurodyta:

„I. – Draudžiama gaminti, vežti, importuoti, eksportuoti, laikyti, siūlyti, perduoti, įsigyti ar naudoti toliau nurodytas prekes:

1. Kanapes, jų augalą ir dervą, produktus, kurių sudėtyje jų yra arba kurie išgauti iš kanapių, šio augalo ar dervos;

2. Tetrahidrakanabinolius, išskyrus delta 9-tetrahidrakanabinolį, jų esterius, eterius, druskas, taip pat minėtų išvestinių produktų ir produktų, kurių sudėtyje jų yra, druskas.

II. Nuo šių nuostatų gali būti leidžiama nukrypti mokslinių tyrimų ir kontrolės tikslais, taip pat gaminant išvestinius produktus, leidžiamus *Agence nationale de sécurité du médicament et des produits de santé* (Nacionalinė vaistų ir sveikatos produktų saugos agentūra) generalinio direktoriaus.

Auginti, importuoti, eksportuoti, naudoti pramonėje ir prekyboje kanapių veisles, neturinčias narkotinių savybių, ar produktus, kurių sudėtyje yra tokių veislių, gali būti leidžiama agentūros generalinio direktoriaus siūlymu ir žemės ūkio, maitinės, pramonės bei sveikatos apsaugos ministrų nutarimu.

<...>“

9. Remiantis *Code de la santé publique* R. 5132-86 straipsnyje esančiomis leidžiančiomis nukrypti nuostatomis buvo priimtas 1990 m. rugpjūčio 22 d. nutarimas, kuriuo įgyvendinamas *Code de la santé publique* R. 5181 straipsnis (dabar – R. 5132-86 straipsnis) dėl kanapių⁵, iš dalies pakeistas 2004 m.⁶ (toliau – 1990 m. rugpjūčio 22 d. nutarimas).

10. 1990 m. rugpjūčio 22 d. nutarimo 1 straipsnyje numatyta:

„Pagal minėto kodekso R. 5181 straipsnį leidžiamas *Cannabis sativa L* veislių (pluošto ir sėklų) auginimas, importas, eksportas, naudojimas pramonėje ir prekyba, jei atitinka šiuos kriterijus:

– delta-9-tetrahidrokanabinolio kiekis šiose veislėse neviršija 0,20 %,

⁵ JORF Nr. 230, 1990 m. spalio 4 d., p. 12041.

⁶ 2004 m. vasario 24 d. nutarimu, kuriuo iš dalies keičiamas 1990 m. rugpjūčio 22 d. nutarimas, kuriuo įgyvendinamas *Code de la santé publique* R.5181 straipsnis dėl kanapių (JORF Nr. 69, 2004 m. kovo 21 d., p. 5508).

- delta-9-tetrahidrokanabinolio kiekis nustatomas ir jam nustatyti skirti mėginiai imami taikant Bendrijos metodą, numatytą priede.

<...>“

11. 2018 m. liepos 23 d. aplinkraštyje⁷ teisingumo ministras nurodė prokuratūrai persekioti ir „labai ryžtingai“ bausti už nusikalstamas veikas, kurios gali būti nustatytos, susijusias su kanapių produktu pardavimu visuomenei. Šio aplinkraščio 2.2 punkte nurodyta: „<...> reikia patikslinti, kad kanabidiolio daugiausia yra augalo lapuose ir žieduose, o ne pluošte ir sėklose. Dėl to pagal taikytinus teisės aktus kanabidiolio išgavimas laikantis *Code de la santé publique* nustatytų sąlygų neatrodo įmanomas.“

II. Faktinės aplinkybės, procesas pagrindinėje byloje ir prejudicinis klausimas

12. Kaip nurodyta šios išvados 1 punkte, bendrovė *SAS Catlab* (toliau – *Catlab*), įsteigta Marselyje (Prancūzija), kuriai vadovauja B. S. ir C. A., parduoda elektronines cigaretes *Kanavape*, kurių skystyje yra KBD. KBD yra viena iš molekulių, išgaunamų iš kanapių, o tiksliau – iš *Cannabis sativa L.* Kaip nurodyta *Kanavape* reklaminėje medžiagoje, KBD turi atpalaiduojamųjų savybių, bet jis vis dėlto neturi jokio psichotropinio poveikio, kuris, priešingai, yra būdingas THK.

13. 2014 m. gruodžio mėn. *Catlab* surengė komunikacijos kampaniją siekdama išleisti *Kanavape* į rinką. Po šios kampanijos *procureur de la République près le tribunal de grande instance de Marseille* (Respublikos prokuroras prie Marselio pirmosios instancijos teismo, Prancūzija) nurodė atlikti tyrimą. Atliekant tyrimą buvo nustatyta, kad *Kanavape* naudojamas KBD aliejus buvo gaunamas iš Čekijoje auginamų augalų, kur šis aliejus taip pat buvo išgaunamas. Per šį tyrimą taip pat paaiškėjo, kad KBD aliejaus gamybai buvo naudojamas visas kanapės augalas, įskaitant lapus ir žiedus. *Catlab* importavo šį aliejų į Prancūziją ir tiekdamo jį supakuotą *Kanavape* kapsulėmis⁸.

14. 2018 m. sausio 8 d. nuosprendžiu (toliau – *Tribunal correctionnel de Marseille* nuosprendis) *Tribunal correctionnel de Marseille* pripažino B. S. ir C. A. kaltais visų pirma dėl teisės aktų, reglamentuojančių prekybą nuodingais augalais, pažeidimo. Šis pažeidimas numatytas *Code de la santé publique* L.5432-1 I straipsnio 1 dalyje, pagal kurią baudžiama už to paties kodekso L.5132-8 straipsnio įgyvendinimo nuostatų, t. y. 1990 m. rugpjūčio 22 d. nutarimo, nesilaikymą. *Tribunal correctionnel de Marseille*, be kita ko, pažymėjo, kad, remiantis minėto nutarimo tekstu, kanapių aliejaus, kuris skirtas išvirkšti į *Kanavape*, gamyba yra „teisėta, tik jeigu šis aliejus [buvo] išspaudžiamas iš sėklų“, o jeigu „į šį produktą įmaišoma kanapių lapų, pažiedžių arba žiedų, to pakanka, kad kanapės augalo naudojimas pramoniniais arba komerciniais tikslais būtų pripažintas neteisėtu“. Kadangi į *Kanavape* išvirkščiamam KBD aliejui gaminti buvo naudojamas visas kanapės augalas, įskaitant lapus ir žiedus, buvo konstatuota nusikalstamos veikos sudėtis. Taigi *Tribunal correctionnel de Marseille* skyrė B. S. 18 mėnesių laisvės atėmimo bausmę, atidedant jos vykdymą, ir 10 000 EUR baudą. C. A. buvo skirta 15 mėnesių laisvės atėmimo bausmė, atidedant jos vykdymą, ir 10 000 EUR bauda.

15. Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą aišku, kad B. S. ir C. A. nebuvo nubausti už prekybą produktu, kuriame yra didesnis THK kiekis nei teisėtai leidžiami 0,20 %, nes, atlikusi tyrimą, *Agence nationale de sécurité du médicament et des produits de santé* (Nacionalinė vaistų ir sveikatos produktų saugos agentūra) nustatė, kad ši riba nebuvo pasiekta.

⁷ *Circulaire du directeur des affaires criminelles et des grâces du Ministère de la Justice, ayant pour objet le régime juridique applicable aux établissements proposant à la vente au public des produits issus du cannabis (coffee shop), no2018/F/0069/FD2* (Teisingumo ministerijos Baudžiamųjų bylų ir malonės skyriaus vadovo aplinkraštis dėl teisinio režimo, taikytino įstaigoms, siūlančioms visuomenei parduoti kanapių produktus (*coffee shop*), Nr. 2018/F/0069/FD2 (toliau – 2018 m. liepos 23 d. aplinkraštis).

⁸ Iš *Tribunal correctionnel de Marseille* nuosprendžio (žr. šios išvados 14 punktą) matyti, kad „kanapės <...> Čekijoje užaugino bendrovė *Hempoint*. Bendrovės *Hempoint* pagamintame eteriniame aliejuje esantis [KBD] buvo išgautas iš augalo ekstrahuojant CO₂. Čekijoje veikianti bendrovė APPLICANT-INT iš visų ingredientų mišinio gamino tirpalą, o iš jo – e. skystį. 2014 m. gruodžio mėn. ji [*Catlab*] pardavė 500 ml e. skysčio, kuriame buvo 5 % [KBD]“.

16. B. S. ir C. A. apskundė tokį *Tribunal correctionnel de Marseille* nuosprendį *Cour d'appel d'Aix-en-Provence* (Provanso Ekso apeliacinis teismas). Pastarasis teismas kelia klausimą, ar 1990 m. rugpjūčio 22 d. nutarimas atitinka laisvo prekių judėjimo principą, nes pagal šį nutarimą ribojamas importas produkto, kuris dėl to, kad jame esantis THK kiekis nesiekia teisės aktuose nustatytos maksimalios 0,20 % ribos, negali būti laikomas narkotine medžiaga. Jis taip pat kelia klausimą dėl 1990 m. rugpjūčio 22 d. nutarimo atitikties reglamentams Nr. 1307/2013 ir Nr. 1308/2013, pagal kuriuos auginti ir importuoti į Sąjungą leidžiama kanapės, kurių THK kiekis yra mažesnis nei 0,20 %.

17. Šiomis aplinkybėmis *Cour d'appel d'Aix-en-Provence* sustabdė bylos nagrinėjimą ir pateikė Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar reglamentai Nr. 1307/2013 ir Nr. 1308/2013, taip pat laisvo prekių judėjimo principas turi būti aiškinami taip, kad 1990 m. rugpjūčio 22 d. nutarime įtvirtintose nukrypti leidžiančiose nuostatose, pagal kurias auginti sėjamosios kanapės, jas naudoti pramonėje ir jomis prekiauti leidžiama tik dėl šio augalo pluošto ir sėklų, nustatytas Sąjungos teisės neatitinkantis apribojimas?“

18. Rašytines pastabas dėl prejudicinio klausimo pateikė B. S., C. A., Prancūzijos ir Graikijos vyriausybės bei Europos Komisija. Šios šalys buvo išklaustytos 2019 m. spalio 23 d. surengtame teismo posėdyje.

III. Analizė

19. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia Teisingumo Teismo ar, pirma, reglamentai Nr. 1307/2013 ir Nr. 1308/2013 ir, antra, „laisvo prekių judėjimo principas“ turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiama tokia priemonė kaip 1990 m. rugpjūčio 22 d. nutarimas, pagal kurį auginti kanapės, jas importuoti, naudoti pramonėje ir jomis prekiauti leidžiama tik dėl šio augalo pluošto ir sėklų, bet neleidžiama naudoti jo lapų ir žiedų.

20. Iš pradžių norėčiau pateikti dvi pastabas dėl prejudicinio klausimo dalyko.

A. Įžanginės pastabos dėl prejudicinio klausimo dalyko

21. Pirma, kaip teigia Komisija, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nuoroda į „laisvo prekių judėjimo principą“ turi būti suprantama kaip nuoroda į SESV 34 ir 36 straipsnius, susijusius su kiekybiniais importo apribojimais ir lygiaverčio poveikio priemonėmis tarp valstybių narių. Tai, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvuose nurodo SESV 28, 29, 30 ir 32 straipsnius, nėra svarbu. Iš tiesų šie straipsniai susiję su importo ir eksporto muitų bei kitų lygiaverčio poveikio mokesčių draudimu. Vis dėlto nors 1990 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu leidžiama importuoti tik, be kita ko, tam tikras kanapės augalo dalis, jame nėra jokių nuostatų, susijusių su muitais ar lygiaverčio poveikio mokesčiais. Vadinasi, tokios priemonės kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje atitiktis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytam „laisvo prekių judėjimo principui“ turi būti vertinama atsižvelgiant tik į SESV 34 ir 36 straipsnius.

22. Antra, nepritariu B. S. nuomonei, kad, siekiant pateikti naudingą atsakymą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, reikia išplėsti prejudicinio klausimo dalyką.

23. B. S. nuomone, Teisingumo Teismas turėtų įvertinti, ar Sąjungos teisę atitinka ne tik draudimas prekiauti kanapių lapais ir žiedais, bet ir kitos trys sąlygos, kurios Prancūzijos teisės aktuose yra nustatytos dėl prekybos kanapėmis, t. y. pirma, nagrinėjamas augalas turi būti priskiriamas tam tikroms, išsamiai išvardytoms *Cannabis sativa L.* veislėms, antra, šio augalo THK kiekis turi neviršyti

0,20 % ir, trečia, *galutiniame produkte* turi būti nulinis THK kiekis⁹. Vis dėlto, mano nuomone, Teisingumo Teismas negali atlikti tokios analizės. Iš tiesų klausimas, ar minėtos trys sąlygos atitinka SESV 34 ir 36 straipsnius, neturi jokio ryšio su pagrindinės bylos dalyku, nes, kaip nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, B. S. ir C. A. buvo nuteisti „dėl to, kad ginčijamo produkto gamybai naudojo visą kanapės augalą, įskaitant lapus ir žiedus“, o ne todėl, kad naudojamas KBD aliejus buvo išgaunamas iš 1990 m. rugpjūčio 22 d. nutarime nenurodytos kanapių veislės, ar todėl, kad šiame aliejuje esantis THK kiekis, nors ir neviršijo 0,20 %, nebuvo nulinis.

24. Be to, kaip teigia B. S., Teisingumo Teismas taip pat turėtų išnagrinėti, ar *Kanavape* gali būti prilyginamas žmonėms skirtam vaistui, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2001/83/EB¹⁰. Tiesa, kad šis klausimas tikrai nėra nesusijęs su pagrindinės bylos dalyku. Iš tiesų *Tribunal correctionnel de Marseille* nuteisė B. S. ir C. A. ne tik už tai, kad jie pažeidė teisės aktus, reglamentuojančius prekybą nuodingais augalais, bet ir už tai, kad jie prekiaavo vaistu (pagal pateikimą, bet ne pagal funkciją), dėl kurio nebuvo gautas leidimas pateikti rinkai. Vis dėlto, mano nuomone, Teisingumo Teismas negali nagrinėti B. S. nurodomų klausimų, nes pagal suformuotą jurisprudenciją atsakymas į papildomus bylos šalių pastabose nurodytus klausimus būtų nesuderinamas su Teisingumo Teismo pareiga užtikrinti valstybių narių vyriausybėms ir suinteresuotosioms šalims galimybę pateikti pastabas pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnį; pagal šią nuostatą suinteresuotosioms šalims pranešama tik apie sprendimus dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą¹¹. Dėl tos pačios priežasties Teisingumo Teismas, priešingai nei teigia B. S., negali nagrinėti tokio teisės akto kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje atitikties Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 15, 16 ir 17 straipsniams, kurie nėra nurodyti prašyme priimti prejudicinį sprendimą.

25. Iš to darau išvadą, kad Teisingumo Teismas turi įvertinti tik tai, ar toks nacionalinės teisės aktas, pagal kurį iš vienos valstybės narės į kitą leidžiama importuoti tik kanapių pluoštą ir sėklas, yra suderinamas su reglamentais Nr. 1307/2013 ir Nr. 1308/2013 ir SESV 34 bei 36 straipsniais.

26. Taigi toliau šioje išvadoje pirmiausia nagrinėsiu, ar toks nacionalinės teisės aktas atitinka minėtus reglamentus, o tada – ar jis atitinka SESV 34 ir 36 straipsnius.

B. Dėl reglamentų Nr. 1307/2013 ir Nr. 1308/2013 aiškinimo

27. Pažymėtina, kad šioje byloje nagrinėjamu atveju kanapės buvo auginamos ir KBD išgaunamas Čekijoje, o B. S. ir C. A. importuotas produktas yra KBD aliejus¹². Taigi reikia nustatyti, ar pagal reglamentus Nr. 1307/2013 ir Nr. 1308/2013 valstybė narė negali drausti iš kitos valstybės narės importuoti KBD aliejų, jeigu jis išgaunamas iš viso kanapės augalo, o ne vien iš jo pluošto ir sėklų.

28. Šiuo klausimu B. S. teigia, kad KBD yra žemės ūkio produktas, kaip tai suprantama pagal SESV 38 straipsnio 1 dalį, ir kad jam taikomi reglamentai Nr. 1307/2013 ir Nr. 1308/2013, pagal kuriuos valstybei narei draudžiama riboti kanapės augalo naudojimą, leidžiant naudoti tik jo pluoštą ir sėklas. C. A. taip pat nurodo, kad reglamentai Nr. 1307/2013 ir Nr. 1308/2013 taikytini visam kanapės augalui, taigi ir iš jo žiedų bei lapų išgautam KBD, ir kad 1990 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu pažeidžiamas bendras rinkų organizavimas kanapių sektoriuje.

⁹ Kaip teigia B. S., iš tiesų 0,20 % viršutinė riba būtų taikoma tik kanapės augalui, bet ne iš kanapių pagamintam galutiniam produktui.

¹⁰ 2001 m. lapkričio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl Bendrijos kodekso, reglamentuojančio žmonėms skirtus vaistus (OL L 311, p. 67; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 27 t., p. 69).

¹¹ Žr. 2020 m. sausio 30 d. Sprendimą dr. *Willmar Schwabe* (C-524/18, EU:C:2020:60, 30 punktą).

¹² Žr. šios išvados 13 punktą.

29. Prancūzijos vyriausybė teigia priešingai, t. y. kad reglamentai Nr. 1307/2013 ir Nr. 1308/2013 netaikytini, nes pirmuoju reglamentuojamas kanapių auginimas, o ne prekyba, o antrasis taikomas tik kanapių stiebams ir sėkloms ir netaikomas kanapių lapams ir žiedams. Bet kuriuo atveju vienintelė šiai bylai reikšminga šių reglamentų nuostata – Reglamento Nr. 1308/2013 189 straipsnis – nedraudžia tokios priemonės kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje.

30. Graikijos vyriausybė per teismo posėdį nurodė, kad KBD nepatenka į reglamentų Nr. 1307/2013 ir Nr. 1308/2013 taikymo sritį. Komisija taip pat pažymi, kad KBD yra organinės chemijos produktas, todėl jam negali būti taikomi šie reglamentai.

31. Mano nuomone, pagal reglamentus Nr. 1307/2013 ir Nr. 1308/2013 valstybei narei nedraudžiama neleisti iš kitos valstybės narės importuoti KBD aliejaus, jeigu jis išgaunamas iš viso kanapės augalo. Iš tiesų, mano nuomone, KBD aliejus nėra vienas iš tų produktų, kuriems taikytini reglamentai Nr. 1307/2013 ir Nr. 1308/2013. Bet kuriuo atveju, net darant prielaidą, kad šie reglamentai taikytini, pagal juos valstybei narei nedraudžiama priimti tokio teisės akto kaip apibūdintasis šios išvados 27 punkte, jeigu jis yra tinkamas žmonių sveikatos apsaugai užtikrinti ir juo neviršijama tai, kas yra būtina šiam tikslui pasiekti.

32. Toliau nagrinėsiu reglamentų Nr. 1307/2013 ir Nr. 1308/2013 taikymo galimybę, o tada papildomai – jų taikymą.

1. Dėl reglamentų Nr. 1307/2013 ir 1308/2013 taikymo galimybės

33. Pažymėtina, kad Reglamento Nr. 1307/2013 4 straipsnio 1 dalies d punkte žemės ūkio produktai, kuriems taikomas šis reglamentas, apibrėžiami kaip „Sutarčių I priede išvardyti produktai, išskyrus žvejybos produktus, ir medvilnę“. Reglamento Nr. 1308/2013 1 straipsnio 1 dalyje taip pat nurodyta, kad juo nustatomas bendras „žemės ūkio produktų – Sutarčių I priede išvardytų visų produktų, išskyrus žuvininkystės ir akvakultūros produktus, kaip apibrėžta Sąjungos teisės aktuose dėl bendro žuvininkystės ir akvakultūros produktų rinkų organizavimo“, rinkų organizavimas. Kalbant apie kanapes, Sutarčių I priede pateikiama, pirma, Briuselio nomenklatūros 57.01 pozicija, t. y. „[s]ėjamosios kanapės (*Cannabis sativa*), žaliavinės arba apdorotos, bet nesuverptos; sėjamųjų kanapių pakulos ir atliekos (įskaitant verpalų atliekas ir išplaušintą žaliavą)“, ir, antra, Briuselio nomenklatūros 12 skirsnis, t. y. „[a]liejinių kultūrų sėklos ir vaisiai; įvairūs grūdai, sėklos ir vaisiai; augalai, naudojami pramonėje ir medicinoje; šiaudai ir pašarai“, įskaitant kanapių sėklas.

34. Šiuo atveju reikėtų remtis suderintos prekių aprašymo ir kodifikavimo sistemos paaiškinimais¹³. Iš tiesų pagal suformuotą jurisprudenciją šie paaiškinimai, nors teisiškai neprivalomi, labai prisideda aiškinant įvairių tarifinių pozicijų apimtį¹⁴. Suderintos prekių aprašymo ir kodifikavimo sistemos paaiškinimuose, susijusiuose su 5302 pozicija, nurodyta, kad ši pozicija apima¹⁵: „1) sėjamasias žaliavines kanapes po nuėmimo, valytas arba nevalytas; 2) mirkytas sėjamasias kanapes, kurių pluoštas, iš dalies atskirtas nuo spalių, vis dar laikosi ant jų; 3) suveltas kanapes, t. y. tik pakulas, kurias sudaro pluošto kuokštai (tekstiliniai siūlai), kurie kartais yra ilgesni nei 2 m; 4) sušukuotas ar kitaip verpimui paruoštas (bet nesuverptas) sėjamųjų kanapių pakulas, paprastai suformuotas sruogomis arba kuokštais“¹⁶.

13 Suderinta prekių aprašymo ir kodifikavimo sistema, kurią parengė Pasaulio muitinių organizacija, įtvirtinta 1983 m. birželio 14 d. Briuselyje sudarytoje Tarptautinėje konvencijoje dėl suderintos prekių aprašymo ir kodifikavimo sistemos (žr. šios išvados 4 išnašą).

14 Žr. 2017 m. vasario 9 d. Sprendimą *Madaus* (C-441/15, EU:C:2017:103, 38 punktą) ir 2018 m. rugsėjo 13 d. Sprendimą *Vision Research Europe* (C-372/17, EU:C:2018:708, 23 punktą).

15 Išskyrus šioje byloje nenagrinėjamas kanapių pakulas ir atliekas po kanapių brukimo ir šukavimo.

16 Reikėtų patikslinti, kad kanapių mirkymas – tai pluošto atskyrimas, sunaikinant aplink jį esančią guminę medžiagą. Kanapių vėlimas – tai pluošto atskyrimas nuo spalių po mirkymo ir džiovavimo, siekiant gauti pakulų. Spaliai yra sumedėjusi, vidinė kanapės stiebo dalis, liekanti nuėmus luobinį pluoštą.

35. Šioje byloje nagrinėjamas KBD aliejus išgaunamas iš kanapės augalo, dideliu slėgiu ir žemoje temperatūroje pridodant anglies dioksido. Taigi KBD aliejaus negalima laikyti žaliavine sėjama kanape, nes ji apibrėžiama kaip kanapė „po nuėmimo“. Be to, jo negalima laikyti ir mirkytomis arba suveltomis kanapėmis ar pakulomis, nes KBD išgavimo proceso metu nuo likusios augalo dalies nereikia atskirti pluošto.

36. Taigi KBD nėra Sutarčių I priede nurodytas produktas. Vadinasi, KBD aliejus nepatenka į reglamentų Nr. 1307/2013 ir Nr. 1308/2013 taikymo sritį, nes Reglamento Nr. 1307/2013 4 straipsnio 1 dalies d punkte ir Reglamento Nr. 1308/2013 1 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad šios nuostatos taikomos „Sutarčių I priede išvardyt[ie]ms“ produktams.

37. Siekdamas pagrįsti tokią išvadą, pirmiausia pabrėžiu, kad, išskyrus medvilnę, kuri aiškiai nurodyta Reglamento Nr. 1307/2013 4 straipsnio 1 dalies d punkte, nei šioje nuostatoje, nei Reglamento Nr. 1308/2013 1 straipsnyje nenumatyta, kad šios nuostatos taikomos *kitiems produktams nei nurodytieji Sutarčių I priede*. Tai, kad Reglamento Nr. 1307/2013 4 straipsnio 1 dalies d punkte aiškiai įtraukta medvilnė, o Reglamento Nr. 1307/2013 4 straipsnio 1 dalies d punkte ir Reglamento Nr. 1308/2013 1 straipsnio 1 dalyje aiškiai neįtraukti žuvininkystės ir akvakultūros produktai, iš kurių kai kurie vis dėlto yra nurodyti Sutarčių I priede, patvirtina, kad nuoroda į Sutarčių I priede išvardytus produktus yra išsami.

38. Antra, pažymėtina, kad Reglamento Nr. 1308/2013 I priede, kuriame, kaip nurodyta šio reglamento 1 straipsnio 2 dalyje, išvardijami „1 dalyje apibrėžti žemės ūkio produktai“, kalbant apie kanapes, nurodyta kombinuotosios nomenklatūros 5302 pozicija ir 1207 99 91 subpozicija, kurios atitinka Briuselio nomenklatūros pozicijas, nurodytas Sutarčių I priede. Taigi, kalbant apie kanapes, Reglamento Nr. 1308/2013 I priede nėra nė vienos į Sutarčių I priedą dar neįtrauktos pozicijos. Visų pirma Reglamento Nr. 1308/2013 I priede nenurodytas nei KBD aliejus, nei pats KBD.

39. Trečia, negalima teigti, kad KBD aliejus patenka į reglamentų Nr. 1307/2013 ir Nr. 1308/2013 taikymo sritį kaip kanapių pirminio perdirbimo produktas, kaip tai suprantama pagal SESV 38 straipsnio 1 dalį.

40. Šiuo klausimu pažymėtina, kad SESV 38 straipsnio 1 dalyje „žemės ūkio produktai“ apibrėžiami kaip „žemdirbystės, gyvulininkystės bei žuvininkystės produktai ir tiesiogiai su jais susiję pirminio perdirbimo produktai“. Pagal jurisprudenciją „pirminio perdirbimo“ sąvoka reiškia akivaizdžią pagrindinių produktų ir gamybos proceso pabaigoje gaunamų produktų ekonominę tarpusavio priklausomybę, neatsižvelgiant į tai, kiek operacijų sudaro ši gamybos procesą¹⁷. Vis dėlto antroji žemės ūkio produktų sąvokos apibrėžtis pateikiama SESV 38 straipsnio 3 dalyje. Pagal šią nuostatą žemės ūkio produktais laikomi Sutarčių I priede pateiktame sąrašė esantys produktai. Pagal jurisprudenciją šios dvi apibrėžtys sudaro vieną apibrėžtį, todėl produktas, kuris atitinka SESV 38 straipsnio 1 dalyje pateiktą žemės ūkio produkto apibrėžtį, bet nėra išvardytas Sutarčių I priede, negali būti laikomas žemės ūkio produktu¹⁸, taigi jam negali būti taikomas, be kita ko, SESV 43 straipsnis, kuris yra bendro rinkų organizavimo reglamentų teisinis pagrindas. Kitaip tariant, Sutarčių I priede pateiktas sąrašas yra išsamus.

41. Vis dėlto, pirma, abejoju, ar KBD aliejus gali būti laikomas kanapių pirminio perdirbimo produktu. Šiuo klausimu reikia pasiremti Graikijos vyriausybės ir Komisijos pastabomis, pagal kurias KBD aliejus, kuris išgaunamas iš kanapės augalo naudojant sudėtingą ir brangų procesą, nėra „tiesiogiai susijęs“ su šiuo augalu, kaip to reikalaujama SESV 38 straipsnio 1 dalyje.

¹⁷ Žr. 1974 m. gegužės 29 d. Sprendimą *König* (185/73, EU:C:1974:61, 13 punktas).

¹⁸ Žr. 1962 m. gruodžio 14 d. Sprendimą *Komisija / Liuksemburgas ir Belgija* (2/62 ir 3/62, EU:C:1962:45, p. 830), 1981 m. kovo 25 d. Sprendimą *Coöperatieve Stremsel- en Kleursel-fabriek / Komisija* (61/80, EU:C:1981:75, 19–21 punktai) ir 1984 m. vasario 29 d. Sprendimą *Cilfit ir kt.* (77/83, EU:C:1984:91, 11 ir 12 punktai). Šiuo klausimu žr. Bianchi, D., „Jurisclasseur Europe Traitée“, sąsiuvinis Nr. 1310, 2014 m. spalio mėn. (9 punktas).

42. Antra, net darant prielaidą, kad KBD aliejus gali būti laikomas kanapių pirminio perdirbimo produktu, jis vis vien nepatektų į reglamentų Nr. 1307/2013 ir Nr. 1308/2013 taikymo sritį.

43. Iš tiesų tam, kad KBD aliejus būtų laikomas pirminio perdirbimo produktu, kaip tai suprantama pagal SESV 38 straipsnio 1 dalį, nepakanka, kad jis patektų į šių reglamentų taikymo sritį. Kaip nurodžiau šios išvados 36–38 punktuose, reglamentuose Nr. 1307/2013 ir Nr. 1308/2013 aiškiai nurodyta, kad jie taikomi ne žemės ūkio produktams, kaip jie suprantami pagal SESV 38 straipsnio 1 dalį, įskaitant pirminio perdirbimo produktus, o tik *Sutarčių I priede išvardytiems* žemės ūkio produktams. Kitoks aiškinimas neatitiktų jurisprudencijos, susijusios su *Sutarčių I priede* pateikto sąrašo išsamiumi pobūdžiu, nurodytu šios išvados 40 punkte.

44. Be to, negalima teigti, kad KBD aliejus patenka į reglamentų Nr. 1307/2013 ir Nr. 1308/2013 taikymo sritį kaip *Sutarčių I priede nurodyto produkto*, t. y. žaliavinių sėjamųjų kanapių, pirminio perdirbimo produktas. Toks aiškinimas neatitiktų nurodytos jurisprudencijos.

45. Darau išvadą, kad KBD aliejus nepatenka į reglamentų Nr. 1307/2013 ir Nr. 1308/2013 taikymo sritį. Vis dėlto, jeigu Teisingumo Teismas nuspręstų, kad reglamentai Nr. 1307/2013 ir Nr. 1308/2013 taikytini KBD aliejui, dabar išnagrinėsiu, ar jais draudžiamas toks teisės aktas kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje.

2. Dėl reglamentų Nr. 1307/2013 ir Nr. 1308/2013 taikymo

46. Kaip nurodžiau šios išvados 31 punkte, net darant prielaidą, kad reglamentai Nr. 1307/2013 ir Nr. 1308/2013 taikytini kanapių aliejui, manau, kad pagal juos valstybei narei nedraudžiama priimti tokių teisės aktų kaip pagrindinėje byloje nagrinėjamas teisės aktas, jeigu jie yra tinkami žmonių sveikatos apsaugai užtikrinti ir jeigu jais neviršijama tai, kas yra būtina šiam tikslui pasiekti.

47. Iš tiesų pagal suformuotą jurisprudenciją įgyvendinant bendrą žemės ūkio politiką, kuri priskiriama pasidalijamajai Sąjungos ir valstybių narių kompetencijai, valstybėms narėms suteikti teisėkūros įgaliojimai, kuriuos įgyvendindamos jos gali naudotis savo kompetencija tiek, kiek Sąjunga nepasinaudojo savo kompetencija. Taigi, jeigu yra priimtas reglamentas dėl bendro rinkų organizavimo konkrečioje srityje, valstybės narės turi pareigą susilaikyti nuo priemonių, kuriomis būtų galima nukrypti nuo šio reglamento arba sukliudyti tinkamam jo veikimui. Vis dėlto bendro rinkų organizavimo nustatymas nekliudo valstybėms narėms taikyti nacionalinių normų, kuriomis siekiama kito bendro intereso tikslo nei tas, kurio siekiama šiuo bendru rinkos organizavimu, net jei šios normos gali turėti poveikį vidaus rinkos veikimui atitinkamame sektoriuje¹⁹.

48. Mano nuomone, šioje byloje nagrinėjamu atveju nacionalinės teisės aktu, kuriuo iš kitos valstybės narės draudžiama importuoti KBD aliejų, jeigu jis išgaunamas iš viso augalo, nenukrypstanta nė nuo vienos reglamento Nr. 1307/2013 ir Nr. 1308/2013 nuostatos, susijusios su kanapėmis, tokiu teisės aktu taip pat nėra pažeidžiamos šių reglamentų nuostatos.

49. Iš tiesų Reglamento Nr. 1307/2013 32 straipsnio 6 dalyje, kurią nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nurodyta, kad plotai, naudojami kanapėms auginti, laikomi reikalavimus atitinkančiais hektarais tik tuo atveju, jei auginamų veislių kanapėse THK kiekis sudaro ne daugiau kaip 0,20%. Taigi Reglamento Nr. 1307/2013 32 straipsnio 6 dalyje reglamentuojamas kanapių auginimas, o ne jų importas iš kitos valstybės narės, kuris nagrinėjamas šioje byloje. Šio reglamento 35 straipsnio 3 dalis, kurią nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, taip pat neturi reikšmės šiai bylai, nes šioje nuostatoje Komisijai tik leidžiama priimti deleguotuosius aktus, kuriais siekiama nustatyti, be kita ko, to paties reglamento 32 straipsnio 6 dalyje nurodyto THK kiekio tikrinimo

19 Žr. 2015 m. gruodžio 23 d. Sprendimą *Scotch Whisky Association ir kt.* (C-333/14, EU:C:2015:845, 19 ir 26 punktai) ir 2019 m. lapkričio 13 d. Sprendimą *Lietuvos Respublikos Seimo narių grupė* (C-2/18, EU:C:2019:962, 28–30 punktai).

tvarką. Kalbant apie Reglamentą Nr. 1308/2013, nors jo 189 straipsnio 1 dalyje, kurią taip pat nurodė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, draudžiamas žaliavinių sėjamųjų kanapių importas, jeigu jų THK kiekis viršija 0,20%, čia kalbama apie kanapių importą „į Sąjungą“ iš trečiosios valstybės, o ne apie kanapių importą iš kitos valstybės narės. Be to, Reglamento Nr. 1308/2013 189 straipsnis yra šio reglamento III dalyje, pavadintoje „Prekyba su trečiosiomis šalimis“, o ne jo II dalyje „Vidaus rinka“.

50. Vis dėlto būtų galima manyti, kad valstybės narės teisės aktais, kuriais iš kitos valstybės narės draudžiama importuoti KBD aliejų, jeigu jis išgaunamas iš viso augalo, kliudoma tinkamai veikti Reglamentu Nr. 1308/2013 nustatytam bendram rinkų organizavimui kanapių sektoriuje, kaip tai suprantama pagal šios išvados 47 punkte nurodytą jurisprudenciją. Iš tiesų pagal suformuotą jurisprudenciją Sutarties nuostatos, kuriomis draudžiami visi kiekybiniai apribojimai ar lygiaverčio poveikio priemonės, yra sudedamoji bendro rinkų organizavimo nagrinėjamame sektoriuje dalis²⁰. Bet kuri valstybės narės priemonė, galinti tiesiogiai ar netiesiogiai, iš tikrųjų ar potencialiai trukdyti Sąjungos vidaus prekybai, turi būti laikoma kiekybiniais apribojimams lygiaverčio poveikio priemone, kaip ji suprantama pagal SESV 34 straipsnį²¹. Taigi nacionalinės teisės aktai, kuriais draudžiama importuoti KBD aliejų, jeigu jis išgaunamas iš viso kanapės augalo, be kita ko, iš jos lapų ir žiedų, turi būti laikomi lygiaverčio poveikio priemone, kaip tai suprantama pagal SESV 34 straipsnį. Iš tiesų dėl tokių teisės aktų KBD aliejaus neįmanoma importuoti į Prancūziją, nes, kaip per teismo posėdį nurodė Prancūzijos vyriausybė, gaminti KBD aliejų iš kanapių pluošto ir sėklų techniškai labai sudėtinga ir ekonomiškai netikslinga.

51. Reikėtų patikslinti, kad, mano supratimu, Sąjunga *išsamiai* pasinaudojo savo kompetencija laisvo prekių, kurioms taikomas Reglamentas Nr. 1308/2013, judėjimo srityje²². Šiuo klausimu nesvarbu tai, kad nė vienoje Reglamento Nr. 1308/2013 nuostatoje aiškiai nenumatytas kiekybinių apribojimų ir lygiaverčio poveikio priemonių draudimas, nes, *net ir nesant aiškios nuostatos* šiuo klausimu, toks draudimas yra sudedamoji reglamento dėl bendro rinkų organizavimo konkrečiame sektoriuje dalis²³. Neturi reikšmės ir tai, kad Reglamento Nr. 1308/2013 189 straipsnio 2 dalyje valstybėms narėms leidžiama priimti „griežtesnes nuostatas“ nei tos, kurios numatytos šio straipsnio 1 dalyje ir apibūdintos šios išvados 49 punkte. Iš tiesų Reglamento Nr. 1308/2013 189 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad valstybės narės turi priimti šias nuostatas „pagal SESV“, taigi, be kita ko, SESV 34 straipsnį. Vadinas, mano nuomone, Reglamento Nr. 1308/2013 189 straipsnio 2 dalis negali būti aiškinama taip, kad pagal ją valstybei narei leidžiama uždrausti *iš kitos valstybės narės* importuoti kanapių aliejų.

52. Vadinas, iš šios išvados 47 punkte nurodytos jurisprudencijos matyti, kad Reglamentu Nr. 1308/2013 valstybėms narėms draudžiama priimti teisės aktus, kuriais iš kitos valstybės narės neleidžiama importuoti KBD aliejaus, jeigu jis išgaunamas iš viso augalo, nebent šiais teisės aktais siekiama kitokio bendrojo intereso tikslo nei tas, kurį apima šis reglamentas.

53. Šiuo klausimu Prancūzijos vyriausybė nurodė, kad 1990 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu siekiama tikslo apsaugoti žmonių sveikatą ir gyvybę.

54. Vis dėlto, mano nuomone, negalima teigti, kad pavojus žmonių sveikatai, kurį kelia arba gali kelti kanapės ir iš jų išgaunamos medžiagos, yra *išsamiai* reglamentuotas Reglamentu Nr. 1308/2013²⁴.

20 Žr. 2003 m. gegužės 22 d. Sprendimą *Freskot* (C-355/00, EU:C:2003:298, 38 punktas). Taip pat žr. 2011 m. kovo 3 d. Sprendimą *Kakavetsos-Fragkopoulou* (C-161/09, EU:C:2011:110, 27 punktas) ir generalinio advokato P. Mengozzi išvadą byloje *Kakavetsos-Fragkopoulou* (C-161/09, EU:C:2010:531, 34 punktas).

21 Žr. 1974 m. liepos 11 d. Sprendimą *Dassonville* (8/74, EU:C:1974:82, 5 punktas), 2015 m. gruodžio 23 d. Sprendimą *Scotch Whisky Association ir kt.* (C-333/14, EU:C:2015:845, 31 punktas) ir 2016 m. spalio 27 d. Sprendimą *Audace ir kt.* (C-114/15, EU:C:2016:813, 66 punktas).

22 Pagal analogiją žr. 2019 m. lapkričio 13 d. Sprendimą *Lietuvos Respublikos Seimo narių grupė* (C-2/18, EU:C:2019:962, 42–45 punktai).

23 Žr. 1978 m. lapkričio 29 d. Sprendimas *Redmond* (83/78, EU:C:1978:214, 52–55 punktai).

24 Pagal analogiją žr. 2019 m. lapkričio 13 d. Sprendimą *Lietuvos Respublikos Seimo narių grupė* (C-2/18, EU:C:2019:962, 46–53 punktai).

55. Aišku, iš 2003 m. sausio 16 d. Sprendimo *Hammarsten* (C-462/01, EU:C:2003:33, 34 ir 35 punktai) matyti, kad, nustatant bendrą rinkų organizavimą kanapių sektoriuje, buvo atsižvelgta į pavojų žmonių sveikatai, kurį kelia narkotinių medžiagų vartojimas. Taigi galima teigti, kad Reglamentu Nr. 1308/2013 buvo išsamiai atsižvelgta į kanapių keliamą pavojų žmonių sveikatai, nesvarbu, ar tai būtų THK, ar atitinkamu atveju – KBD keliamas pavojus.

56. Vis dėlto pažymėtina, kad, skirtingai nei pirmesniame šios išvados punkte minėtame sprendime nagrinėto Reglamento (EEB) Nr. 1430/82²⁵ pirmoje ir antroje konstatuojamosiose dalyse, Reglamente Nr. 1308/2013, kalbant apie kanapių auginimą, žmonių sveikatos apsauga aiškiai nenurodyta. Iš tiesų Reglamento Nr. 1308/2013 154 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad maksimalus THK kiekis į Sąjungą importuojamose kanapėse nustatomas tam, „kad neteisėtai auginamos kanapės netrikdytų <...> rinkos“²⁶.

57. Taip pat pažymėtina, kad kanapėms ir, be kita ko, iš jų išgaunamam KBD gali būti taikomi ir kiti Sąjungos teisės aktai, kurių tikslas – apsaugoti žmonių sveikatą.

58. Taigi iš C. A. ir Komisijos pastabų matyti, kad KBD naudojamas kosmetikos gaminiuose, kurie gali būti pateikiami rinkai, tik jeigu atsakingas asmuo užtikrina, kad jie nekeltų grėsmės žmonių sveikatai, ir atlieka gaminio saugos įvertinimą. Jeigu gaminyje kelia pavojų žmonių sveikatai, šis asmuo privalo nedelsdamas apie tai informuoti kompetentingas nacionalines institucijas²⁷.

59. Be to, iš C. A., Graikijos vyriausybės ir Komisijos pastabų matyti, kad KBD galėtų būti laikomas nauju maisto produktu, kaip tai suprantama pagal Reglamento (ES) 2015/2283²⁸ 3 straipsnį. Iš tiesų Komisijai šiuo tikslu jau yra pateiktas prašymas. Kol kas jis dar nagrinėjamas. Jeigu KBD būtų pripažintas nauju maisto produktu, kaip tai suprantama pagal Reglamentą 2015/2283, jo pateikimui į rinką reikėtų Komisijos leidimo, be to, jis turėtų būti įtrauktas į naujų leidžiamų maisto produktų sąrašą, o tai būtų įmanoma tik tuo atveju, jeigu, „remiantis turimais moksliniais įrodymais, maisto produktas nekeltų pavojaus žmonių sveikatos saugai“²⁹.

60. Galiausiai Komisija neseniai priėmė sprendimą dėl leidimo pateikti rinkai vaistą, pagamintą iš KBD³⁰ remiantis Reglamento (EB) Nr. 726/2004³¹ 10 straipsnio 2 dalimi.

25 1982 m. gegužės 18 d. Tarybos reglamentas, kuriuo numatomos kanapių ir kanapių grūdų importo ribojimo priemonės ir kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EEB) Nr. 1308/70 dėl kanapių (OL L 162, 1982, p. 27). Reglamento Nr. 1430/82 pirmoje konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „didėjantis narkotinių medžiagų vartojimas Bendrijoje gali kelti pavojų žmonių sveikatai“. To paties reglamento antroje konstatuojamojoje dalyje numatyta, kad ir teikiant pagalbą kanapėms, ir importuojant kanapes į Sąjungą turi būti apsiribojama tik „tomis veislėmis, dėl kurių suteikiamos pakankamos garantijos dėl žmonių sveikatos“.

26 Tas pats pasakytina apie 2008 m. liepos 11 d. Nutartį *Babanov* (C-207/08, nepaskelbta Rink., EU:C:2008:407, 28–30 punktai), kurioje Teisingumo Teismas, kiek tai susiję su didžiausia leidžiama THK riba, nenurodo žmonių sveikatos apsaugos tikslo ir nurodo tik „riziką, kad neteisėti augalai įsimaitys tarp teisėtai auginamų augalų“.

27 Šie įpareigojimai atitinkamai numatyti 2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1223/2009 dėl kosmetikos gaminių (OL L 342, 2009, p. 59) 3 straipsnyje ir 5 straipsnio 1 dalyje, šio reglamento 10 straipsnyje ir I priede ir to paties reglamento 5 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje.

28 2015 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl naujų maisto produktų, iš dalies keičiantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1169/2011 ir panaikinant Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 258/97 ir Komisijos reglamentą (EB) Nr. 1852/2001 (OL L 327, 2015, p. 1).

29 Reglamento 2015/2283 6 straipsnis ir 7 straipsnio a punktas.

30 2019 m. rugsėjo 19 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas dėl leidimo prekiauti žmonėms skirtu retuoju vaistu „*Epidyolox* – kanabidiolis“ remiantis [Reglamentu Nr. 726/2004] (COM(2019) 6893 (*final*)).

31 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas, nustatantis Bendrijos leidimų dėl žmonėms skirtų ir veterinarinių vaistų išdavimo ir priežiūros tvarką ir įsteigiantis Europos vaistų agentūrą (OL L 136, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 34 t., p. 229).

61. Taigi Reglamentu Nr. 1308/2013 nėra *išsamiai* reglamentuotas kanapių ir iš jų išgaunamų medžiagų keliamas pavojus žmonių sveikatai. Vadinasi, valstybė narė gali priimti teisės aktus, kuriais siekiama apsaugoti žmonių sveikatą nuo KBD keliamų grėsmių, su sąlyga, kad, kaip reikalaujama pagal jurisprudenciją³², šie teisės aktai būtų tinkami tokiam tikslui pasiekti ir jais nebūtų viršijama tai, kas reikalinga šiam tikslui pasiekti. Tokių nacionalinės teisės aktų reikalingumas ir proporcingumas nagrinėjamas toliau, šios išvados C dalyje.

C. Dėl SESV 34 ir 36 straipsnių aiškinimo

62. Toliau nagrinėsiu, ar pagal SESV 34 ir 36 straipsnius valstybei narei draudžiama neleisti iš kitos valstybės narės importuoti KBD aliejų, jeigu jis išgaunamas iš viso kanapės augalo, motyvuojant tuo, kad tokio reglamentavimo tikslas yra apsaugoti žmonių sveikatą ir gyvybę. Be to, pirma reikės nustatyti, ar SESV 34 ir 36 straipsniai taikytini nacionalinės teisės aktams, susijusiems su KBD aliejumi, o gal KBD reikėtų laikyti narkotine medžiaga, nenaudojama medicinos ar mokslo tikslais, taigi „iš civilinės apyvartos išimta“ preke.

63. B. S. teigia, kad *Kanavape* negali būti laikomas narkotiku ir kad todėl jam taikytini SESV 34 ir 36 straipsniai. Pagal juos toks teisės aktas kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, pagal kurį ribojamas *Kanavape* importas, nors nėra įrodytas joks pavojus sveikatai, yra draudžiamas. C. A. taip pat laikosi nuomonės, kad elektroninių cigarečių skysčiui su KBD taikomi SESV 34 ir 36 straipsniai, pagal kuriuos 1990 m. rugpjūčio 22 d. nutarimas draudžiamas. Graikijos vyriausybės nuomone, šis nutarimas neatitinka SESV 34 ir 36 straipsnių.

64. Prancūzijos vyriausybė teigia priešingai, kad 1990 m. rugpjūčio 22 d. nutarimas, darant prielaidą, kad jis prieštarauja SESV 34 straipsniui, yra pateisinamas žmonių sveikatos ir gyvybės apsauga, kaip tai suprantama pagal SESV 36 straipsnį, nes, be kita ko, juo draudžiama importuoti tik kanapių lapus ir žiedus, o ne visą augalą, o tai atitinka tarptautinius Prancūzijos Respublikos įsipareigojimus.

65. Komisija laikosi nuomonės, kad SESV 34 ir 36 straipsniai yra taikytini KBD. Jos nuomone, pagal SESV 34 straipsnį toks teisės aktas kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje yra draudžiamas, bet prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar šis teisės aktas yra tinkamas žmonių sveikatai ir gyvybei apsaugoti ir ar jis yra proporcingas, kaip tai suprantama pagal SESV 36 straipsnį.

66. Pirmiausia reikia nurodyti, kad, mano manymu, SESV 34 ir 36 straipsniai taikytini ir kad jais draudžiami tokie teisės aktai kaip apibūdintasis šios išvados 62 punkte, nes atrodo, kad KBD aliejus neturi psichotropinio poveikio ir kad pagrindinėje byloje nagrinėjamas teisės aktas nėra tinkamas žmonių sveikatos apsaugai užtikrinti. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turės įsitikinti, ar su KBD aliejaus naudojimu nėra siejamas koks nors kitas pavojus, susijęs su galimu kenksmingu, be kita ko, *kitu nei psichotropinis* šio aliejaus poveikiu, o jeigu toks pavojus yra, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamu teisės aktu neviršijama tai, kas yra būtina žmonių sveikatos apsaugai.

67. Taigi toliau nagrinėsiu, pirma, tai, ar SESV 34 ir 36 straipsniai gali būti taikomi, ir, antra, jų taikymą.

32 Žr. 2019 m. lapkričio 13 d. Sprendimą Lietuvos Respublikos Seimo narių grupė (C-2/18, EU:C:2019:962, 56 ir 57 punktai).

1. Dėl SESV 34 ir 36 straipsnių taikymo galimybės

68. Iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad dėl visuotinai pripažinto narkotinių medžiagų kenksmingumo prekyba jomis draudžiama visose valstybėse narėse, išskyrus griežtai kontroliuojamą jų panaudojimą medicinos ir mokslo tikslais³³. Taigi narkotinėms medžiagoms, kurios, kaip Nyderlandų „coffee-shops“ parduodamos kanapės, nepatenka į kompetentingų valdžios institucijų griežtai prižiūrimą prekybos grandinę, kai jas siekiama panaudoti medicinos ar mokslo tikslais, prekių judėjimo laisvė netaikoma³⁴. Priešingai, tokios narkotinės medžiagos kaip opiumo produktas heroinas, kuris naudojamas medicinoje kaip nuskausminamasis vaistas, patenka į tokią apyvartą, kuriai taikoma prekių judėjimo laisvė³⁵.

69. Šioje byloje nagrinėjamo KBD aliejaus pardavimas nepatenka į kompetentingų valdžios institucijų dėl naudojimo tik medicinos ir mokslo tikslais griežtai prižiūrimą prekybos grandinę. Taigi, jeigu KBD aliejus būtų laikomas narkotine medžiaga, jis nepatektų į SESV 34 ir 36 straipsnių taikymo sritį.

70. Manau, taip nėra.

71. Šiuo klausimu reikėtų pažymėti, kad, remiantis C. A. ir Komisijos pastabomis, pagal Prancūzijos teisę KBD, skirtingai nei THK, nėra pripažįstamas narkotine medžiaga.

72. Taip pat reikėtų pažymėti, kad nors Teisingumo Teismas dviejose bylose yra nusprendęs, kad produktai iš kanapių nepatenka į taisyklių, susijusių su laisvu prekių judėjimu, taikymo sritį, nė viena iš tų bylų nebuvo susijusi su KBD. Pirmuoju atveju buvo kalbama apie hašišą – kanapių dervos koncentratą³⁶, o antruoju atveju – Nyderlandų „coffee-shops“ parduodamas kanapės, kuriose neabejotinai buvo didelis THK kiekis³⁷.

33 Žr. 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Josemans* (C-137/09, EU:C:2010:774, 36 punktas).

34 Žr. 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Josemans* (C-137/09, EU:C:2010:774, 31, 42 ir 54 punktai). Reikia patikslinti, kad nors Nyderlandų Karalystė vykdo prekybos kanapėmis (griežtai ribojamais kiekiais) tolerancijos politiką, vis dėlto kanapės šioje valstybėje narėje draudžiamos (2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimas *Josemans*, C-137/09, EU:C:2010:774, 12–13 ir 43 punktai). Taip pat žr. 1981 m. vasario 5 d. Sprendimą *Horvath* (50/80, EU:C:1981:34, 10–13 punktai), 1982 m. spalio 26 d. Sprendimą *Wolf* (221/81, EU:C:1982:363, 8–13 ir 16 punktai), 1982 m. spalio 26 d. Sprendimą *Einberger* (240/81, EU:C:1982:364, 8–13 ir 16 punktai), 1984 m. vasario 28 d. Sprendimą *Einberger* (294/82, EU:C:1984:81, 14, 15 ir 22 punktai), 1988 m. liepos 5 d. Sprendimą *Mol* (269/86, EU:C:1988:359, 15, 16 ir 21 punktai) ir 1988 m. liepos 5 d. Sprendimą *Vereniging Happy Family Rustenburgerstraat* (289/86, EU:C:1988:360, 17, 18 ir 23 punktai). Galiausiai žr. Van Cleynebreugel, P., „Droit matériel de l’Union européenne. Libertés de circulation et marché intérieur“, Larcier, Briuselis, 2017 (p. 55).

35 Žr. 1995 m. kovo 28 d. Sprendimą *Evans Medical ir Macfarlan Smith* (C-324/93, EU:C:1995:84, 20 punktas). Pažymėtina, kad toje byloje heroinas buvo importuojamas siekiant naudoti medicinos tikslais ir kad dėl to jo importas buvo teisėtas (1995 m. kovo 28 d. Sprendimo *Evans Medical ir Macfarlan Smith*, C-324/93, EU:C:1995:84, 4, 20 ir 37 punktai). Žr. generalinio advokato Y. Bot išvadą byloje *Josemans* (C-137/09, EU:C:2010:433, 85 ir 86 punktai), kurioje jis nurodė, kad „vidaus rinkos normų atžvilgiu narkotinės medžiagos nėra priskiriamos vienai kategorijai. Jos skiriamos ne pagal prekių pobūdį, bet pagal galutinį naudojimą. Pagal nusistovėjusią teismo praktiką narkotinėms medžiagoms, skirtoms naudoti medicinos arba mokslo tikslais, taikomi vidaus rinkos teisės aktai. Tačiau taip nėra tuomet, kai narkotinės medžiagos yra importuojamos neteisėtai arba skirtos neteisėtiems tikslams.“ Galiausiai žr. Blumann, C., „Le champ d’application du marché intérieur“, in Blumann, C. (dir.), *Introduction au marché intérieur. Libre circulation des marchandises*, Éditions de l’université de Bruxelles, Briuselis, 2015 (70 punktas).

36 1988 m. liepos 5 d. Sprendimas *Vereniging Happy Family Rustenburgerstraat* (289/86, EU:C:1988:360, 17 punktas).

37 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimas *Josemans* (C-137/09, EU:C:2010:774, 36 punktas).

73. Galiausiai pažymėtina, kad pagal tarptautines konvencijas, kurių šalys yra valstybės narės, t. y. 1961 m. kovo 30 d. Niujorke sudarytą Jungtinių Tautų narkotinių medžiagų konvenciją (toliau – Bendroji konvencija), iš dalies pakeistą 1972 m. Protokolu dėl 1961 m. Bendrosios konvencijos pakeitimo³⁸, ir 1971 m. vasario 21 d. Vienoje sudarytą Jungtinių Tautų psichotropinių medžiagų konvenciją (toliau – Psichotropinių medžiagų konvencija)³⁹, KBD nelaikomas narkotine medžiaga.

74. Bendrosios konvencijos 1 straipsnio 1 dalies j punkte kaip „narkotinė medžiaga“ apibrėžiama kiekviena iš šios konvencijos I ir II sąrašą įtraukta medžiaga. Prie Bendrosios konvencijos pridėtame I sąraše įrašyta: „kanapės, kanapių derva, kanapių ekstraktai ir tinktūros“. Žinoma, KBD būtų galima laikyti „kanapių ekstraktu“, juo labiau kad jis daugiausia išgaunamas iš kanapių lapų ir žiedų⁴⁰, ir kad, kaip nurodyta Bendrosios konvencijos 1 straipsnio 1 dalies b punkte, „kanapės – kanapės augalo galvutės su žiedais arba vaisiais (išskyrus sėklas ir lapus, jeigu tarp jų nėra galvučių) <...>“. Vis dėlto, pirma, iš Bendrosios konvencijos 28 straipsnio 2 dalies darytina išvada, kad ji netaikoma kanapių augalams, auginamiems „vien tik pramoniniams reikalams (pluoštui ir sėkloms) arba sodininkystei“, antra, iš Jungtinių Tautų paskelbtų Bendrosios konvencijos komentaru⁴¹ matyti, kad šio augalo auginimui „visais kitais tikslais (nei kanapių ir kanapių dervos gamyba), o ne vien (pramoniniais tikslais arba sodininkystės tikslais)“ tos pačios konvencijos 23 straipsnyje numatytas kontrolės režimas netaikomas. Kitaip tariant, kanapių augalų auginimui kontrolė netaikoma, jeigu jo tikslas nėra pagaminti narkotinę medžiagą. Vis dėlto pagal Psichotropinių medžiagų konvenciją THK laikomas psichotropine medžiaga⁴², o KBD – ne.

75. Galiausiai pažymėtina, kad Pasaulio sveikatos organizacija yra rekomendavusi Jungtinėms Tautoms iš dalies pakeisti prie Bendrosios konvencijos pridėtą I sąrašą siekiant patikslinti, kad KBD nėra narkotinė medžiaga, pirma, iš šio sąrašo išbraukiant žodžius „kanapių ekstraktai ir tinktūros“ ir, antra, įtraukiant išnašą, kurioje būtų nurodyta „preparatams, kuriuos iš esmės sudaro [KBD] ir kuriuose [THK] kiekis neviršija 0,20%, tarptautinė kontrolė netaikoma“⁴³. Mano nuomone, Prancūzijos vyriausybės per teismo posėdį nurodyta aplinkybė, kad Bendroji konvencija dar nėra iš dalies pakeista pagal Pasaulio sveikatos organizacijos rekomendaciją, neįrodo, kad KBD turi būti laikomas narkotine medžiaga, kaip tai suprantama pagal šią konvenciją, nes šiuo metu jis nėra įtrauktas į Psichotropinių medžiagų konvenciją kaip psichotropinė medžiaga.

76. Vadinas, KBD aliejus patenka į SESV 34 ir 36 straipsnių taikymo sritį.

2. Dėl SESV 34 ir 36 straipsnių taikymo

77. Iš šios išvados 50 punkto matyti, kad toks nacionalinės teisės aktas, kuris nagrinėjamas pagrindinėje byloje ir kuriuo draudžiama importuoti KBD aliejų, jeigu jis išgaunamas iš viso kanapės augalo, turi būti laikomas lygiaverčio poveikio priemone, kaip tai suprantama pagal SESV 34 straipsnį.

38 Jungtinių Tautų sutarčių rinkinys, 520 t., Nr. 7515.

39 Jungtinių Tautų sutarčių rinkinys, 1019 t., Nr. 14956. Šiuo klausimu reikėtų patikslinti, kad, mano žiniomis, nė viename Sąjungos teisės akte nei narkotinių medžiagų, nei narkotikų sąvoka neapibrėžta. Iš tiesų ir 2004 m. spalio 25 d. Tarybos pamatinio sprendimo 2004/757/TVR, nustatančio būtiniausias nuostatas dėl nusikalstamų veikų sudėties požymių ir bausmių neteisėtos prekybos narkotikais srityje (OL L 335, 2004, p. 8), 1 straipsnio 1 dalies a punkte, ir Konvencijos dėl Šengeno susitarimo, 1985 m. birželio 14 d. sudaryto tarp Benilukso ekonominės sąjungos valstybių, Vokietijos Federacinės Respublikos ir Prancūzijos Respublikos vyriausybės dėl laipsniško jų bendrų sienų kontrolės panaikinimo, įgyvendinimo (OL L 239, 2000, p. 19; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 2 t., p. 74) 71 straipsnio 1 dalyje šiuo klausimu daroma nuoroda į Bendrąją konvenciją ir į Psichotropinių medžiagų konvenciją. Taigi man atrodo, kad, siekiant nustatyti, ar KBD turi būti laikomas narkotine medžiaga, turi būti remiamasi tarptautinėmis konvencijomis. Taip pat reikia pažymėti, kad 1988 m. liepos 5 d. Sprendime *Mol* (269/86, EU:C:1988:359, 24 ir 25 punktai) Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Psichotropinių medžiagų konvencijoje amfetaminai laikomi psichotropinėmis medžiagomis, o 1988 m. liepos 5 d. Sprendime *Vereniging Happy Family Rustenburgerstraat* (289/86, EU:C:1988:360, 3 ir 25 punktai) jis pažymi, kad Bendrojoje konvencijoje indiškios kanapės produktai, pavyzdžiui, hašišas, laikomi narkotinėmis medžiagomis.

40 Žr. šios išvados 11 punkte minėto 2018 m. liepos 23 d. aplinkraščio 2.2 punktą.

41 Jungtinės Tautos (red.), „1961 m. Bendrosios narkotinių medžiagų konvencijos komentaras“, Niujorkas, 1975. Žr. šios konvencijos 28 straipsnio komentarą.

42 Psichotropinių medžiagų konvencijos 1 straipsnio e punktas ir I sąrašas.

43 2019 m. sausio 24 d. Pasaulio sveikatos organizacijos Generalinio sekretoriaus raštas Jungtinių Tautų Generaliniam sekretoriui.

78. Vis dėlto nacionalinė priemonė, kuria ribojamas laisvas prekių judėjimas, gali būti pateisinama, be kita ko, žmonių sveikatos ir gyvybės apsaugos sumetimais, kaip tai suprantama pagal SESV 36 straipsnį. Šiuo klausimu pažymėtina, kad nors valstybės narės turi nuspręsti, koku lygiu ketina užtikrinti žmonių sveikatos ir gyvybės apsaugą, vis dėlto teisės aktas, kuriuo ribojama SESV užtikrinama pagrindinė laisvė, pavyzdžiui, prekių judėjimo laisvė, gali būti pateisinamas žmonių sveikatos ir gyvybės apsaugos sumetimais, kaip tai suprantama pagal SESV 36 straipsnį, tik jeigu ši priemonė yra tinkama ja siekiamo tikslo įgyvendinimui užtikrinti ir ja neviršijama tai, kas būtina jam pasiekti⁴⁴.

79. Prancūzijos vyriausybė nurodo, kad 1990 m. rugpjūčio 22 d. nutarimas yra pateisinamas dėl priešasčių, susijusių su žmonių sveikatos apsauga, nurodyta SESV 36 straipsnyje. Ji tvirtina, kad nors šiuo metu KBD nuodingumas ir pavojingumas nėra įrodytas, pagal naujausių mokslinių tyrimų duomenis, pateiktus 2018 m. *Centre d'évaluation et d'information sur la pharmacodépendance et l'addictovigilance* (Priklausomybės nuo narkotikų vertinimo ir informacijos centras) tyrime, yra nustatytas tam tikras nepageidaujamas KBD poveikis, pavyzdžiui, mieguistumas, letargija, ataksija, psichikos sutrikimai arba kepenų pažeidimai. Nesant aiškių mokslinių duomenų dėl KBD kenksmingumo, pagal atsargumo principą, kaip teigia Prancūzijos vyriausybė, valstybėms narėms leidžiama priimti tokius teisės aktus kaip pagrindinėje byloje nagrinėjamas teisės aktas.

80. Šioje byloje nagrinėjamu atveju iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad pagal dabartinius mokslinius duomenis KBD neturi psichotropinio poveikio, tai taip pat patvirtina šios išvados 74 ir 75 punktuose nurodyta aplinkybė, jog KBD nėra įtrauktas į Psichotropinių medžiagų konvenciją. Kita vertus, pažymėtina, kad Komisija nesutinka su Prancūzijos vyriausybės teiginiais, jog KBD aliejus gali turėti kitą kenksmingą poveikį, kuris nėra psichotropinis.

81. Vis dėlto Prancūzijos vyriausybė KBD aliejaus importo draudimą grindžia atsargumo principu.

82. Remiantis jurisprudencija, jeigu mokslininkai abejoja realaus pavojaus žmonių sveikatai buvimu ar šio pavojaus mastu, valstybė narė pagal atsargumo principą gali imtis apsaugos priemonių, nelaukdama, kol bus visiškai įrodytas šio pavojaus realumas ir rimtumas. Šiuo klausimu tam, kad atsargumo principas būtų taikomas teisingai, reikia, pirma, identifikuoti atitinkamų medžiagų arba maisto produktų potencialiai neigiamas pasekmes sveikatai ir, antra, atlikti visapusišką pavojaus sveikatai vertinimą, pagrįstą turimais patikimiausiais mokslo duomenimis ir naujausių tarptautinių tyrimų rezultatais⁴⁵.

83. Vis dėlto, atsižvelgiant į Teisingumo Teismui pateiktą informaciją, man atrodo sunku pripažinti, kad Prancūzijos vyriausybė aiškiai nustatė kenksmingą, visų pirma psichotropinį, KBD aliejaus naudojimo elektroninėse cigaretėse poveikį ar juo labiau kad ji atliko visapusišką pavojaus sveikatai vertinimą, pagrįstą turimais patikimiausiais mokslo duomenimis ir naujausių tarptautinių mokslinių tyrimų rezultatais.

84. Vis dėlto, atsižvelgiant į tai, kad Teisingumo Teismui pateikta mažai tikslios informacijos, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turės patikrinti, ar KBD aliejaus naudojimas elektroninėse cigaretėse kelia pavojų žmonių sveikatai ir, be kita ko, ar KBD aliejus turi kitą kenksmingą poveikį, kuris nėra psichotropinis. Jeigu yra būtent taip, jam taip pat reikės išnagrinėti, ar 1990 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu viršijama tai, kas yra būtina žmonių sveikatai apsaugoti, nes juo paprasčiausiai draudžiama importuoti KBD aliejų, išgaunamą iš kanapių lapų ir žiedų, nors galbūt būtų buvę įmanoma numatyti maksimalų KBD kiekį, pavyzdžiui, ne daugiau kaip 0,20 %, kuris yra nustatytas THK.

44 Žr. 2017 m. birželio 8 d. Sprendimą *Medisanus* (C-296/15, EU:C:2017:431, 82 ir 83 punktai), 2019 m. liepos 3 d. Sprendimą *Delfarma* (C-387/18, EU:C:2019:556, 29 punktas), taip pat 2019 m. rugsėjo 18 d. Sprendimą *VIPA* (C-222/18, EU:C:2019:751, 67, 69 ir 71 punktai).

45 Žr. 2010 m. sausio 28 d. Sprendimą *Komisija / Prancūzijos Respublika* (C-333/08, EU:C:2010:44, 91 ir 92 punktai) ir 2017 m. sausio 19 d. Sprendimą *Queisser Pharma* (C-282/15, EU:C:2017:26, 56 ir 60 punktai).

85. Iš to darau išvadą, kad SESV 34 ir 36 straipsniais draudžiamas toks teisės aktas kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, pagal kurią draudžiama importuoti KBD, jeigu jis išgaunamas iš viso kanapės augalo, nes pagal šiuo metu turimas mokslines žinias nėra įrodyta, kad KBD aliejus turi psichotropinį poveikį. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turės įsitikinti, kad nėra nustatytas ir išsamiai moksliai įvertintas joks pavojus, susijęs, be kita ko, su nepsichotropiniu KBD poveikiu, o jeigu būtų nustatyta, kad egzistuoja toks pavojus ar kad atliktas toks vertinimas, jis turės įsitikinti, kad galėjo būti priimta kita, mažiau laisvą prekių judėjimą ribojanti, priemonė, pavyzdžiui, maksimalaus KBD kiekio nustatymas.

IV. Išvada

86. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Cour d'appel d'Aix-en-Provence* (Provanso Ekso apeliacinis teismas, Prancūzija) pateiktus klausimus:

- 1) Nei 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1307/2013, kuriuo nustatomos pagal bendros žemės ūkio politikos paramos sistemas ūkininkams skiriamų tiesioginių išmokų taisyklės ir panaikinami Tarybos reglamentas (EB) Nr. 637/2008 ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 73/2009, nei 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1308/2013, kuriuo nustatomas bendras žemės ūkio produktų rinkų organizavimas ir panaikinami Tarybos reglamentai (EEB) Nr. 922/72, (EEB) Nr. 234/79, (EB) Nr. 1037/2001 ir (EB) Nr. 1234/2007, netaikytini kanabidiolio aliejui.
- 2) Pagal SESV 34 ir 36 straipsnius valstybei narei draudžiama neleisti iš kitos valstybės narės importuoti kanabidiolio aliejų, jeigu jis išgaunamas iš viso kanapės augalo, o ne vien iš jo pluošto ir sėklų ir žiedų, nes pagal šiuo metu turimus mokslinius duomenis neįrodyta, kad kanabidiolio aliejus turi psichotropinį poveikį. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įsitikinti, kad nėra aiškiai nustatytas ir išsamiai mokslo įvertintas joks pavojus, susijęs, be kita ko, su nepsichotropiniu KBD poveikiu, o jeigu būtų nustatyta, kad egzistuoja toks pavojus ar kad atliktas toks vertinimas, jis turės įsitikinti, kad galėjo būti priimta kita, mažiau laisvą prekių judėjimą ribojanti, priemonė, pavyzdžiui, maksimalaus KBD kiekio nustatymas.